

ARUANNE

Aruanne hõlmab ajavahemikku 01.07.08 – 30.06.10

Koostatud Eesti Vabariigi Valitsuse poolt meetmete kohta vastavalt Euroopa Sotsiaalkindlustuskoodeksi artiklile 76, mida pole ratifitseeritud.

I. Koodeksi sätted on seotud järgmiste õigusaktidega Eesti sotsiaalkindlustuse süsteemis.

Seadused:

- 1) Töötervishoiu ja tööohutuse seadus;
- 2) Võlaõigusseadus;
- 3) Ravikindlustuse seadus;
- 4) Riikliku pensionikindlustuse seadus

Vabariigi Valitsuse määrused:

- 1) Ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide töötajatele tööülesannete täitmisel saadud vigastuse või muu tervisekahjustusega tekitatud kahju hüvitamise ajutise korra kohta – osa VI;
- 2) Püsiva töövõimetuse, selle tekkimise aja, põhjuse ja kestuse arstliku töövõimetuse ekspertiisiga tuvastamise kord – osad VI.

Sotsiaalministri määrused:

- 1) Riikliku pensioni määramise, ümberarvutamise ja maksmise juhend – osa VI;
- 2) Ajutise töövõimetuse hüvitise määramiseks ja maksmiseks vajalike dokumentide ja andmete koosseis ning hüvitise määramise ja maksmise kord – osa VI;
- 3) Töövõime kaotuse protsendi määramise juhend – osa VI;
- 4) Kutsehaiguste loetelu – osa VI.

Seadusandlus on kättesaadav www.riigiteataja.ee ning inglise keeles www.legaltext.ee

II. Perioodiliste hüvitiste standarditele vastavuse hindamine on esitatud seisuga 31. detsember 2009, kuivõrd viimane soolise jaotusega statistiline andmestik palkade kohta on sellest kuupäevast.

Sotsiaalkindlustusega hõlmatud isikute ja sotsiaalkindlustushüvitisi saavate isikute arvstatistika on antud seisuga 31. detsember 2009.

Eesti õigusakte ja praktikat on analüüsitud 31. detsembri 2009 seisuga, kui pole näidatud muud kuupäeva.

Käesolevas raportis viidatud artiklite 10, 16, 54, 56, 60, 62, 65 ja 66 ning 12, 18, 58, 64 kohta vaata informatsiooni Euroopa Sotsiaalkindlustuskoodeksi ratifitseeritud osade viiendast raportist.

VI OSA – TÖÖVIGASTUSHÜVITIS

Artikkel 32

Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse § 22 ja 23 sätestavad tööõnnetuse ja kutsehaiguse definitsioonid.

Tööõnnetuse või kutsehaiguse puhul:

- raviteenuseid osutatakse ja haigushüvitisi makstakse vastavalt Ravikindlustusseadusele;
- töövõimetuspensione ja toitjakaotuspensione makstakse vastavalt Riiklikule pensionikindlustuse seadusele.

Töövõime kaotuse minimaalse ulatuse kohta, mis annab õiguse töövõimetuspensionile vt. Artikli 54 all esitatud informatsiooni.

Lese õiguse kohta toitjakaotuspensionile vt. Artikli 60 all esitatud informatsiooni.

Lisaks ravikindlustus- ja pensionikindlustushüvitistele on õnnetuses süüdi olev tööandja kohustatud maksma hüvitist tervisekahjustuse eest ja katma tööõnnetusest või kutsehaigusest tulenevad lisakulud kannatanule, samuti maksma hüvitist kannatanu surma korral tema ülalpeetavatele perekonnaliikmetele. Kui tööandja on likvideeritud ja õigusjärglane puudub, hüvitab kahjud riik Sotsiaalkindlustusameti kaudu.

Nende juhtumite puhul, mis on toimunud (kutsehaigus kujunenud) enne 1. juulit 2002. a., kohaldatakse tol ajal kehtinud Tsiviilkoodeksi sätteid ja Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud ajutist korda. See tuleneb võlaõigusseaduse, tsiviilseadustiku üldosa seaduse ja rahvusvahelise eraõiguse seaduse rakendamise seaduse § 2, mis sätestab, et asjaolule või toimingule, mis on tekkinud või tehtud enne 1. juulit 2002. a., kohaldatakse asjaolu tekkimise või toimingute tegemise ajal kehtinud seadust.

Kui kutsehaiguse põhjustanud töötamine või tööõnnetus on toimunud pärast 1. juulit 2002. a., kohaldatakse võlaõigusseaduse sätteid. Võlaõigusseaduse järgi on kahju hüvitamise eesmärgiks kahjustatud isiku asetamine olukorda, mis on võimalikult lähedane olukorrale, milles ta oleks olnud, kui kahju hüvitamise kohustuse aluseks olevat asjaolu ei oleks esinenud. Üldjuhul toimub hüvitamine tööandja ja kannatanu vahelise kokkuleppe alusel. Kui kahju tekitamine on kindlaks tehtud, kuid kahju täpset suurust ei saa kindlaks teha, muu hulgas mittevahelise kahju tekitamise ja tulevikus tekkiva kahju korral, otsustab hüvitise suuruse kohus

Töötervishoiu ja tööohutuse seadus sätestab riigieelarvest makstava hüvitise indekseerimise pensioniindeksiga.

Töötervishoiu ja tööohutuse seaduses on alates 1.03.2007 sätestatud, et kui töökohal töötavad samal ajal vähemalt kahe tööandja töötajad ja puudub tööandja, kes korraldab töid, sõlmivad tööandjad kirjaliku kokkuleppe töötervishoiu- ja tööohutusala ühistegevuse ning tööandjate vastutuse kohta. Kui kokkulepet ei ole sõlmitud, vastutavad tööandjad kahju tekkimise korral solidaarselt.

Artikkel 33

A. Vastavalt Ravikindlustusseadusele, Riiklikule pensionikindlustuse seadusele ja Sotsiaalmaksuseadusele on kõik töötajad, kelle eest tööandjad maksavad sotsiaalmaksu, kohustuslikult kindlustatud ravikindlustusega ja pensionikindlustusega.

B. Värskendatud statistilised andmed (*Jagu I, Artikkel 74*):

- a) seisuga 31. detsember 2009 oli töötavaid kindlustatud isikuid 587 254 (Haigekassa andmed);
- b) vastavalt Eesti Statistikaameti andmetele oli 2009. aasta lõpus töötajate koguarv 690 900 isikut.
- c) kindlustatud töötajad moodustasid 84,9% töötajatest.

Artikkel 34

A. Tööõnnetusest või kutsehaigusest põhjustatud haigusseisundi puhul tagatakse Ravikindlustusseaduse alusel samasugused hüvitised nagu loetletud Artikli 10 all.

B. Ravikindlustusseaduse all sätestatud hüvitiste osas kehtivad samad reeglid ja kord (sh. patsientide osalemine kulude kandmisel) nagu kirjeldatud Artikli 10 all.

Enne 2002. aasta 1. juulit toimunud juhtumite puhul näeb Vabariigi Valitsuse 10. juuni 1992 a. määrus nr. 172 ette, et õnnetuse eest vastutav tööandja hüvitab kannatanule järgmised lisakulud, kui nende tegemise vajadus on tõestatud arstliku ekspertiisiga:

- 1) proteesid ja abivahendid;
- 2) retseptiravimid;
- 3) sanatooriumituusikud;
- 4) sõidukulud raviasutusse või sanatooriumi;
- 5) kulutused kannatanu kõrvaliseks hoolduseks.

Tööandja maksejõuetuse või likvideerimise korral hüvitab nimetatud kulud riik (pensioniametite kaudu).

Pärast 2002. aasta 1. juulit toimunud juhtumite hüvitamine toimub võlaõigusseaduse alusel.

Võlaõigusseaduse § 130 järgi tuleb tervise kahjustamise või kehavigastuse tekitamise korral isikule hüvitada kahjustamisest tekkinud kulud, sealhulgas vajaduste suurenemisest tekkinud kulud ning füüsilist ja hingelist valu ning kannatusi põhjustanud mittevaralise kahju. Samuti hüvitada ka asja hävimisest või kahjustamisest tekkinud varaline kahju.

Isikule kehavigastuse tekitamise või tema tervise kahjustamisega tekitatud kahju hüvitamise kohustuse olemasolul tuleb kahjustatud isikule maksta talle seeläbi tekitatud mittevaralise kahju hüvitisena mõistlik rahasumma.

Isiku surma põhjustamisest tuleneva kahju hüvitamise kohustuse olemasolu korral tuleb hüvitada surma põhjustamisest tekkinud kulud, eelkõige mõistlikud matusekulud, samuti surma põhjustanud tervisekahjustuse või kehavigastuse mõistlikud ravikulud ning kahjustatud isiku vahepealsest töövõimetusel tekkinud kahju.

Kahju tuleb hüvitada ühekordselt makstava rahasummana, välja arvatud juhul, kui vastavalt kahju iseloomule on mõistlik kahju hüvitamine perioodiliste maksetena.

C. Ravikindlustussüsteemi poolt hüvitiste osutamise eesmärk on sätestatud Ravikindlustuse seaduse §-s 2 lg 1: kindlustatud isikute haiguste ennetamine ja ravi, ravimite ja meditsiiniliste abivahendite ostmise rahastamine ning ajutise töövõimetuse hüvitiste ja muude hüvitiste maksmine.

Artikkel 35

Sotsiaalhoolekande seaduse §26 p 1 kohaselt on puuetega isikutele rehabilitatsiooniteenuste tagamise eest vastutav nende elukohajärgne kohalik omavalitsus, samuti vastutavad kohalikud omavalitsused, koostöös riigivõimudega, võimaluste eest luua puuetega inimestele kutseõppevõimalusi, et tõsta nende konkurentsivõimet tööturul. Sotsiaalministeerium on asutanud Astangu kutserehabilitatsioonikeskuse, kus hinnatakse puuetega inimeste rehabilitatsioonivajadusi ja korraldatakse kutsekoolitust. Rehabilitatsiooniteenuseid osutavad litsentseeritud rehabilitatsiooniasutused.

Artikkel 36

Artikli 36 lõikes 1 käsitletud erinevate hõlmatud juhtumite suhtes viidatakse järgmistele koodeksi IX osa artiklitele:

- ajutine töövõimetuse – Artikkel 65;
- sissetuleku teenimise võime täielik kaotus – Artikkel 66;
- toitja kaotus – Artikkel 66.

B.

1) Ajutine töövõimetuse

Jaod I ja II, Artikkel 65

a. Töövõimetusest või kutsehaigusest põhjustatud ajutise töövõimetuse korral on haigushüvitise määr 100% kindlustatu kalendripäeva keskmisest tulust Maksu- ja Tolliameti andmete alusel. Keskmine tulu arvutatakse isikule arvestatud või makstud sotsiaalmaksu alusel. Kindlustatu keskmise tulu arvestamise kohta vt. Artikli 16 all esitatud informatsiooni. Arvessevõetavate tulude ülempiiri ja haigushüvitise maksustamise kohta vt. samuti Artikli 16 all esitatud informatsiooni.

c. 2009. aasta lõpus oli Artikli 65 lõige 6 (c) kohaselt välja valitud meesoskustöölise ühe kuu brutotöötasu 14 063 krooni (vt. samuti Artiklit 16).

d. Standardse hüvitisesaaja ühe kuu haigushüvitise suurus 2009. aastal tööõnnetusest või kutsehaigusest põhjustatud ajutise töövõimetuse (statsionaarse ravi) korral oli:
 $1,00 * 14\ 063 = 14\ 063$ krooni.

e, f. Peretoetuste suurus kahe lapsega standardsele hüvitisesaajale oli 2009. aastal 600 krooni kuus. Peretoetuste maksmine ei ole seotud vanema töötamise ega muude sotsiaalkindlustushüvitiste saamisega, st. samasugust peretoetust makstakse nii töötamise kui ka haigusperioodi ajal.

g. Standardse hüvitiesaaja haigushüvitise brutoasendusmäär on seega:
 $(14\ 063+600)/(14\ 063+600) = 100.0 \%$.

Sissetuleku teenimise võime täielik kaotus

Püsiva töövõimetuse korral makstava töövõimetuspensioni kohta vt. Artikli 56 all esitatud informatsiooni.

Lisaks riiklikule pensionile maksab õnnetuse eest vastutav tööandja tervisekahjustuse eest perioodilist hüvitist.

Vabariigi Valitsuse 10. juuni 1992 a. määruse nr. 172 järgi võrdub hüvitise määr kannatanu keskmine brutotöötasu vigastusele või haigusele eelnenud 12 kuu jooksul, korrutatud töövõimekaotuse protsendiga, ning sellest lahutatakse maha selle tervisekahjustuse alusel määratud riiklik töövõimetuspension (pension töövõime kaotuse protsendi ulatuses).

Võlaõigusseaduse alusel tuleb tervise kahjustamise või kehavigastuse tekitamise puhul hüvitada täielikust või osalisest töövõimetusest tekkinud kahju, sealhulgas sissetulekute vähenemisest ja edasiste majanduslike võimaluste halvenemisest tekkinud kahju, s.o eelkõige saamata jäänud tulu.

Kahju tuleb hüvitada perioodiliste rahaliste maksetena, välja arvatud juhul, kui vastavalt kahju iseloomule on mõistlik kahju hüvitamine ühekordselt makstava rahasummana.

Tööandja maksejõuetuse või juriidilise isiku likvideerimise korral võtab hüvitise maksmise üle riik (pensioniametite kaudu). Alates 2007. aastast indekseeritakse riigi poolt makstavat perioodilist hüvitist iga aasta 1. aprillil pensioniindeksiga, mis on suurem võrreldes varem kasutatud tarbijahinnaindeksist.

Toitja kaotus

Toitja kaotuse korral makstava toitjakaotuspensioni kohta vt. Artikli 62 all esitatud informatsiooni.

Lisaks maksab tööandja kannatanu surma korral varasemate juhtumite puhul Vabariigi Valitsuse 10. juuni 1992 a. määruse nr. 172 alusel igakuulist hüvitist töövõimetutele isikutele, kes olid surnud isiku ülalpidamisel või kellel oli tema surma päevaks õigus saada temalt ülalpidamist, surnud isiku lapsel, kes sündis pärast tema surma, samuti ühel vanematest, abikaasal või muul perekonnaliikmel, kui ta ei tööta ning hoolitseb surnud isiku alla 8 aasta vanuste laste, vendade, õdede ja lastelaste eest. Isikutele, kellel on õigus saada hüvitust toitja surma puhul, hüvitatakse kahju surnud isiku keskmise kuusissetuleku ulatuses, millest arvatakse maha talle endale ja tema ülalpidamisel olnud töövõimelistele isikutele, kellel ei ole õigust saada kahju eest hüvitust, kuuluv osa. Nimetatud isikutele makstavast hüvisest arvestatakse maha neile makstava toitjakaotuspensioni suurus.

Võlaõigusseadus sätestab, et kui isikul, kelle surm põhjustati, oli surma ajal seadusest tulenev kohustus teist isikut ülal pidada, peab kahju hüvitamiseks kohustatud isik maksma sellele isikule mõistliku rahalise hüvitise, mis vastaks ülalpidamise suurusele, mida surmasaanu oleks oma eeldatava eluea kestel sellele isikule andnud. Samuti tuleb maksta hüvitist ka isikule, kelle

üalpidamise kohustus oleks surmasaanul tekkinud tema eeldatava eluea jooksul tulevikus või kes oli surma ajaks eostatud, aga veel mitte sündinud.

Ülalpeetavale tuleb kahju hüvitada perioodiliste rahaliste maksetena.

Tööandja maksejõuetuse või juriidilise isiku likvideerimise korral võtab hüvitise maksmise üle riik (pensioniametite kaudu). Alates 2007. aastast indekseeritakse riigi poolt makstavat perioodilist hüvitist 1. aprillil pensioniindeksiga, mis on suurem võrreldes varem kasutatud tarbijahinnaindeksist.

C. Osalise töövõimetuse korral makstakse vähendatud pensionit vastavalt Riikliku pensionikindlustuse seaduse §18 lõigetele 2 ja 3. Vt. Artikli 56 all esitatud informatsiooni.

D. Perioodilisi hüvitisi ei saa asendada ühekordselt makstava summaga.

Artikkel 37

Arstiabi ja haigushüvitise saamiseks staažinõuet ei ole. Kui töövõimetuspensioni saamiseks on Riikliku pensionikindlustuse seaduses üldiselt ette nähtud staažinõue, siis töövõimetuspensioni määramiseks staažinõuet ei ole, kui püsiva töövõimetuse põhjuseks on Eesti õigusaktide alusel tuvastatud töövigastus või kutsehaigus (Riikliku pensionikindlustuse seaduse §15 lg 2).

Artikkel 38

1. Hüvitist makstakse kogu hõlmatud juhtumi kestuse jooksul (vt. Artikleid 12, 18, 58 ja 64).
2. Ooteperiood tööõnnetusest ja kutsehaigusest tingitud ajutise töövõimetuse puhul on üks päev. Kui üldhaigestumise puhul muutus alates 1.07. 2009. a ooteperioodi pikkus, siis tööõnnetuste ja kusehaiguste puhul jäi see endiseks. Samuti maksab kogu hüvitise endiselt välja Haigekassa.
3. Hüvitiste maksmise või osutamise peatamine toimub samadel alustel nagu viidatud Artiklite 12, 18, 58 ja 64 all.

III. Eesti ei ratifitseerinud 2004. aastal koodeksi VI osa Töövigastushüvitis, kuna töövigastuse puhul makstud hüvitised ei vastanud koodeksis sätestatud tingimustele ning täielikult polnud välistatud arstiabi puhul ka patsiendi omaosalus mitterahaliste hüvitiste (arstiabi ja ravimid) kulutuste katmises tööõnnetuse või kutsehaiguse puhul.

Eesti ei saa ka käesoleval ajal ratifitseerida VI osa, kuna puudub tööõnnetus- ja kutsehaiguskindlustuse süsteem ning pole välistatud kannatanu omaosalus artiklis 34 määratletud arstiabi osas.